TISKOVÁ ZPRÁVA Praha 29. června 2026

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

ČEŠTÍ A JIHOAFRIČTÍ ARCHEOLOGOVÉ PÁTRAJÍ PO STOPÁCH PERZEKUCE AFRICKÝCH NĚMCŮ

V internačním táboře Andalusia v Jihoafrické republice bylo vězněno v době 2. světové války asi 1200 Němců. Archeologové Archeologického ústavu AV ČR v Praze, Západočeské univerzity v Plzni a Sol Plaatje Univerzity v Kimberley potvrdili přesnou lokaci místa, popsali, jak se tábor měnil, a pořídili detailní dokumentaci, která poslouží mimo jiné pro vytvoření 3D modelu lokality.

Jihozápadní Afrika (dnes Namibie) a Východní Afrika (dnes Tanganika, Rwanda a Burundi) byly do roku 1919 německými koloniemi. Německé obyvatelstvo zde tvořilo početm minoritní, ale hospodářsky a politicky elitní skupinu. Po versailleské konferenci, která spolu s první světovou válkou ukončila též existenci německé koloniální říše, se tito farmáři, těžaři, řemeslníci a obchodníci dostávali pod stále silnější britský politický a kulturní tlak.

Po vypuknutí 2. světové války byli jako potenciálně nepřátelští cizinci dospělí muži z této komunity internováni v několika detenčních zařízeních. Jedno z nich, nazývané Camp Andalusia, se nacházelo v centrální části JAR u městečka Jan Kempdorp. Bylo tu internováno přibližně 1200 mužů.

„K africkým Němcům se zde připojili příslušníci Říše, kteří se nacházeli na britských územích na jihu Afriky, a také posádky zabavených německých obchodních lodí. To, co následovalo po skončení války v letech 1946–1948, pak důvěrně známe i z evropských dějin. Přestože se internovaní Němci během války samozřejmě nemohli dopouštět nepřátelské činnosti nebo dokonce válečných zločinů, následovala vlna nucených repatriací celých rodin zpět do Německa pod hlavičkou kolektivní politické nespolehlivosti,“ popisuje Jan Hasil, vedoucí expedice z Archeologického ústavu AV ČR, Praha.

Dvě stovky bungalovů ve 3D

Na základě historických plánů a leteckých fotografií znovuobjevili čeští archeologové se svými jihoafrickými kolegy letos v květnu po osmdesáti letech stavební pozůstatky budov tábora, mezi nimiž dominuje několik desítek bungalovů, jichž bylo původně na dvě stovky.

„Vědělo se, že tábor stál na pozemcích farmy zvané Andalusia, ale přesná topografie chyběla. Tím pádem nebylo ani jasné, které ruiny v širším okolí souvisejí s táborem a které s kasárnami jihoafrické

Kontakt pro média:
Eliška Zvolánková
Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR
press@avcr.cz
+420 739 535 007

Kateřina Kleinová
Archeologický ústav AV ČR, Praha
kleinova@arup.cas.cz
+420 605 488 155

armády, resp. civilním osídlením, ani jakým způsobem a kde přesně je tábor dochován či zničen,“ upřesňuje Jan Hasil.

Bungalovy, typizované montované domky z vlnitého plechu, obývala vždy šestice internovaných. S jejich strohým vojenským stylem ostře kontrastují předzahrádky vyskládané z místních kamenů či jakéhokoli jiného dostupného materiálu, v nichž internovaní pěstovali ovoce, zeleninu i okrasné květiny. Svědčí o tom též řada akvarelů vytvořených obyvateli tábora, které uchovává Museum Café v Jan Kempdorpu.

Během transdisciplinárního výzkumu odborníci využívají rozdílné pramenné kategorie a výzkumná data.

> *Výstupem budou ortofotomapy celého areálu tábora a detailní 3D modely. Jako kdybychom si Camp Andalusia přivezli s sebou domů do Evropy.*

„Dokumentace reliktů jednotlivých budov a táborové infrastruktury byla provedena pomocí dronu a moderních geodetických metod zajišťujících centimetrovou přesnost měření. Výstupem budou ortofotomapy celého areálu tábora a detailní 3D modely. Jako kdybychom si Camp Andalusia přivezli s sebou domů do Evropy,“ říká Petr Hasil, specialista na 3D ze Západočeské univerzity v Plzni.

Vědci budou s materiály dále pracovat, budou se věnovat kritické interpretaci dochovaných plánů, kreseb a dalších pramenů. Otvírá se také cesta pro další výkopy nebo geofyzikální měření v dalších letech.

Internační tábory jako klíč k pochopení moderní doby

Výzkum je součástí projektu OP JAK *Zdivočelá země: archeologický a transdisciplinární výzkum resilienčních strategií ve 20. století*, podpořeného MŠMT a spolufinancovaného EU. Cílem badatelů z pražského ARÚ AV ČR a ZČU je archeologické poznání internačních zařízení a státního teroru 20. století v globální perspektivě, od sovětského GULAGu v Kazachstánu, přes nacistické koncentrační a pracovní tábory v ČR a Polsku a místa spojená s nucenou prací v době komunismu v ČR až po britský internační tábor v JAR. Všechna tato místa se výzkumníci snaží uchopit jako specifický typ sídla v krajině, nástroj sociálního inženýrství, prostor každodenního života i kulturních projevů internovaných a v neposlední řadě i jako místa paměti.

„Porozumění fenoménu internačních táborů z pohledu archeologie konfliktů a péče o jejich hmotné pozůstatky je klíčem k tomu, abychom pochopili, jak se formovala moderní doba. Společnosti utvářely války, masové násilí, státní teror a internace, jejichž dozvuky i nadále formují a ovlivňují současnou a každodenní realitu. Lokalita Andalusia je spojena i s jihoafrickou válkou (1899–1902), tábory nucených prací pro černochy poblíž Jan Kempdorpu a Kimberley a koncentračními tábory pro černochy a Búry v našem regionu i po celé Jižní Africe. Taková místa konfliktů se stávají součástí globálního příběhu, jak jej vyjadřuje náš společný projekt a vize propojené humanity,“ uzavírá Garth Benneyworth ze Sol Plaatje University v Kimberley.

Více informací:

Mgr. Jan Hasil, Ph.D.
Oddělení historické archeologie
Archeologický ústav AV ČR, Praha
hasil@arup.cas.cz
+420 605 364 215

Dr. Garth Benneyworth (FRHistS)
Department of Heritage Studies
Sol Plaatje University Kimberley
garth.benneyworth@spu.ac.za

Spolufinancováno Evropskou unií

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Fotogalerie:

Camp Andalusia, celkový pohled. V popředí jsou dobře patrné fundamenty budov využívaných strážním oddílem.
FOTO: P. Hasil

Badatelé pražského ARÚ AV ČR a ZČU při terénní dokumentaci
FOTO: V. Podhrázský

Jan Hasil (vlevo) a Garth Benneyworth diskutují nálezovou situaci se studenty Sol Plaatje University.
FOTO: S. Berry

Odkryté fundamenty jednoho ze dvou set bungalovů, které sloužily k ubytování šesti mužů.
FOTO: J. Hasil

Bungalov pro šest osob na akvarelu vzniklém v internačním táboře Andalusia
ZDROJ: Sbírka Museum Café, Jan Kempdorp